అపోహ

మారిస్ మైనర్ దిగీ దిగగానే ఒక్క గంతులో ఇంట్లో అడుగుపెట్టాడు ఎడ్వకేట్ రాజేంద్రుడు. హాలులోనించీ గంతులో మెట్లెక్కి మేడగదిలో టేబిలుప్రక్కని స్టూలుమీద సూట్‌కేసు పెడుతూనే 'రమీ' అని కేకవేశాడు. రమ కిందహాలులో కనబడలేదు. పైన గదిలో ఉంటుంది అనుకొని సరాసరి మేడమీద గదిలోకి వచ్చేశాడు. అక్కడ లేదు. టకటకమన్న బూట్లచప్పుడు విని హాలులో మేడ మెట్ల దగ్గర కునికిపాట్లు పడుతున్న నవుకరు సింహాద్రి ఉలిక్కిపడి లేచి, పైకి దవుడుతీసాడు. చకచక అయ్యగారి కోటందుకని, హ్యాంగర్‌మీద అమర్చాడు. షర్టు, బనీనూ గుమ్మిలో పారేశాడు. బూటు లేసులు విప్పేందుకు ఉపక్రమించాడు.

ఈ కార్యక్రమమంతా రమాదేవి వంతు. ఈ పనులేవీ వేరొకళ్ళని చెయ్యనివ్వదావిడ. రాగానే ఆమె కనబడకపోతే అతని కదోలా వుంటుంది. చుట్టూ కలయజూచాడు. సాయంకాలపు నీరెండ కిటికీ ఊచలలోంచి దూసుకొచ్చి పడుతోంది. గాజుతొట్టెలో 'హవాయీ' రంగుచేపలు నాచులో దాగుడుముచ్చీ లాడుకుంటున్నాయి. తమకేమీ పట్టనట్టు, కిటికీ లోపలికి తొంగి చూస్తున్నాయి కాశీరత్నాలు. రమాదేవి ఎక్కడికి వెళ్ళిందీ చెప్పవు.

వంటమనిషి రవణమ్మ వచ్చింది పైకి. ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడతను. "అమ్మగారు గుళ్ళోకి వెళ్ళారు" అని చెప్పింది. దానితో షుమారుగా చిట్లించిన మొహం కాస్త సర్దుకుంది. "ఎంత సేపయింది?" అన్నాడు బూట్లు విడుస్తూ. "చాలాసేపయింది. ఈపాటికి వచ్చేస్తూ వుంటారు బహుశా" అన్నది. "స్నానం చేస్తారా?" అని తువాలందించింది రవణమ్మ. అది చుట్టబెట్టుకుని, టర్కీటవలు భుజానవేసుకొని, మేడగది వెనకాతల వున్న బాత్‌రూమ్‌లోకి వెళ్ళాడు. వేడినీళ్ళ 'షవర్' ఒంటిమీద పడగానే ప్రయాణపు బడలిక సన్నగా దిగజారిపోతున్నట్టుందతనికి. 'జాస్మిన్' సబ్బు నురగలు తెరలు తెరలుగా కిందికి జారుతున్నకొద్దీ అతని ఒంటి జిగీ బయటపడుతోంది. తృప్తిగా చూచుకొంటో కూనిరాగాలు తీస్తున్నాడు.

రాజేంద్రుడు పెద్ద అందగాడు కాదు, కాని హుందాగల విగ్రహమతనిది. ఒంటి చాయ ఎరుపులోకిది మొగ్గుచూపే చామన చాయయినా, తీరైన రూపురేఖలు మటుకు రంగు తక్కువా

అని ఆరా తీసుకోనివ్వవు. విశాలమైన నుదురూ, కొసారూ సన్నని చిన్న కెరటాలుగా పెంకెగా సాగిపోతూ, నిత్యమూ లవండర్ సువాసనలతో మెరసిపోయే క్రాపూ, ఎంత ఖర్చుకయినా తట్టుకోగల యవ్వనపు నైశిత్యం బుడగలేసే బుగ్గలూ, బలిష్ఠమైన మెడా, అట్లా నాజూకుగా మంగలి నేర్పుగా కత్తిరించిన తీరూ, లేకపోతే సొతహానే అల్లా మొలిచినయ్యా అనిపించే సున్నితమైన 'తల్వార్‌కటింగ్' మీసకట్టూ... ఏతావాతా, కొత్తగా యౌవనంలో అడుగుపెట్టిన ఆడపిల్లలు, తారసిల్లగానే, ఒక్కసారి ఉలుక్కుమని చూచిగాని వదిలిపెట్టని మూర్తి అతనిది. రమ మటుకు మెరుపుతీగలా ఉంటుంది. ఒక్కొక్కనాడు ఉన్నట్టుండి కిటికీ తలుపులు గభాల్న మూసి రమని గట్టిగా కావలించుకుని "మబ్బుల్లో మెరుపుతీగ!" అంటూ అతను ఒక సుదీర్ఘమైన ముద్దు పెట్టుకోవడమూ, ఆమె గబగబా విడిపించుకొంటుంటే అతను అర్థంకానట్టు తెల్లబోతూ చూడడమూ, "మబ్బుల్లో మెరుపుతీగ ఎంతసేపుంటుంది?" అని, ఆమె అందకుండా తుర్రుమని మేడమెట్లు ఘల్లుఘల్లున దిగిపోవడమూ పరిపాటి.

రాజేంద్రుడు అంత బలంగా అనిపించినా, అతి సుకుమారమైన అలవాట్లతనివి. శరీరం ఏ టెన్నిస్‌లోనో నలుగుడు పడాలిసిందే తప్ప, ఇంట్లోమటుకు చిన్నమెత్తు పని కలిపించుకొనే స్వభావం కాదనికిది. లుంగీ ఎక్కడ విడిస్తే అక్కడ లుంగచుట్టుకొని పడిపోవలిసిందే. దాన్ని తీసి పిడచవలసిన 'డ్యూటీ' మరొకళ్ళది. సబ్బు రుద్దుకోవడం మటుకే అతని పని. దానిని సకాలంలో తీసి బాత్‌రూమ్‌లో ఆ కార్నర్ స్టాండుమీద బెనారస్ 'నంగమర్మర్' సోప్ బాక్సులో పొందికగా అమర్చిపెట్టవలసిన పనిమాత్రం అతనిది కాదు. కోటు గుండీలు తీయడం వరకే అతని పని. దానిని తక్షణం అందుకొని 'వార్డురోబ్' మీద నిర్దిష్టమైన చోటికి దానిని చేర్చే ఘనకార్యం మరొకరిది. వచ్చిన ఉత్తరం చదివి, చించిన ఖాళీ కవరు అవతల పారేయడం మటుకే అతనిపని. దానిని తక్షణం ఏరి, టేబిలు క్రింద చెత్తకాయితాల బుట్టలో పడేయవలసిన బాధ్యత అతనిది కాదు. మళ్ళీ గలీజు జరిగిన మరుక్షణంలో అంతా సుబ్బరంగా, నీటుగా ఉండాలి – అంటే, ఇది భలానావారి పని, అది భలానావారి పని, అని అతను పనిగట్టుకొని నియమించడు. కాని దైనందిన కార్యకలాపాలలో ఆ ఏర్పాటు స్థిరపడిపోయి ఉంటుంది. ఆ పరిశుభ్రమైన, నిర్ణీతమైన కట్టుబాటులో ఎక్కడైనా, ఏమాత్రమైనా పొరబాటుగాని, అజాగర్తగాని పొడచూపిందా, ఒక తీక్షణమైన చిరాకు చూపుతోనో, మొహాన క్షణమాత్రం ఆవరించిన ఒక సన్నని చిట్లింపుతోనో అది సద్దుకుపోవాలిసిందే. అంతకు మినహా కించిత్పరుషంగానైనా మాట్లాడి ఎరగడతను. అతను రవంత అస్తిమితంగా ఇబ్బందిగా అవుపిస్తే చాలు ఎక్కడో, ఏ టాయిలెట్ అరేంజిమెంటులోనో, ఏ కాయితాల సద్దుబాటులోనో ఒక్క పిసరు రైలుపట్టా తప్పి వుంటుంది, అని దాఖలా.

రాజేంద్రుడూ, రమాదేవీ ఇటీవల కొత్తగా ఒకళ్ళ మనసుల్ని ఒకళ్ళు ఆదరా బాదర ఆక్రమించుకొని కూచున్న గువ్వపిట్టలు. రమకి ఇంగ్లీషు చదివిన సంస్కారం తక్కువ. కాని పనిపాటలలో మెలితిరిగిన చెయ్యి. వచ్చీ రాగానే ఈ సుందర సుకుమారుడైన తన భర్తగారి అభిరుచులూ, అలవాట్లూ గబగబ తన అజమాయిషీలోకి తెచ్చేసుకున్నది. సూక్ష్మగ్రాహి, మితభాషి అయిన భర్తకి ఎక్కడ ఎప్పుడు ఏమికావాలో అతను అడగకుండా, ఒకళ్లు చెప్పకుండా,

అనాయాసంగా, అప్రయత్నంగా గ్రహింపుకు తెచ్చుకోగల కుశాగ్రబుద్ధి.

ఇంటి దగ్గర ఉన్నంతసేపూ అతనిచుట్టూ తిరుగుతుంది. కింద హాలులో అతని ఆఫీసు. అక్కడ ఆ 'రాకింగు ఛెయిర్'లో కూచున్నాడా, తన పరిధిని అతడు దాటిపోయినట్టు లెక్క.

కోర్టుకి వెళ్లేముందు అతని ముస్తాబు మటుకు ఆమె చేతిమీదుగా జరగవలసిందే. దంతపు దువ్వెన తుడిచి, పాపిడితీసి రేగినజుత్తు అలా అలా వేళ్లతో సుతారంగా సద్ది "అదిగో కదుల్తున్నారు" అన్న బుల్లి బుల్లి అదలింపులతో, అదో కళగా దిద్దితీర్చి, ఆఖర్న అటునుంచి ఒకదఫా ఇటునుంచి ఒకదఫా, అందాలు తూకం వేస్తున్నట్టు పరకాయించి చూచి "కరెక్ట్" అనిగాని వదలిపెట్టదు. ఆ తంతు ఎవడైనా చూస్తే ఒక భార్యారత్నం తన భర్తగారికి తల దువ్వుతోందా, లేకపోతే ఒక చిత్రకారుడు కుంచె పుచ్చుకుని కేన్వాస్‌మీద రేఖలు దిద్దుతున్నాడా, అన్న మీమాంస ఓ పట్టాన వదలదు. ముస్తాబంతా అయిం తరవాత, అతను కిందికి దిగి వెడుతుంటే, 'కీ' యిచ్చి వదిలిన ప్లాస్టిక్ బొమ్మలవంక మిడుతూ మిడుతూ చూచే బేబీలాగా, అతను మలుపు తిరిగేదాకా అలవోకగా, డాబా పిట్టగోడ ఆనుకొని, అట్లాగే చూస్తూ ఉండిపోతుందా ఇల్లాలు.

సంసారం సాగరమే కావచ్చు కాని, వాళ్లిద్దరికీ ప్రస్తుతం ఒక నిస్తరంగ సముద్ర ప్రయాణం.

ఆ పూలడింగీకి ఒక చిన్న కుదుపొచ్చి పడింది. రాజేంద్రుడు స్నానం ముగించి కింద హాలులో ముఖ్యమైన 'కేసు ఫై'లొకటి ముందేసుకుని కూర్చున్నాడు. రవణమ్మ వెనకాతల ఓరగా వేసివున్న తలుపుదగ్గర నుంచిని ఓ చిన్న దగ్గు దగ్గింది. చెప్పవలసినదేమైన ఉన్నప్పుడు అదొక సిగ్నల్. "ఇవాళ పెద్ద విపరీతం జరిగింది బాబూ మన యింటో" అన్నదామె గుటకలు మింగుతూ.

"విపరీతమా?" ఫైలు విప్పుతున్నవాడల్లా చట్టున ఆగిపోయాడు రాజేంద్రుడు.

"మరి అమ్మగారు గుళ్ళోకి వెళ్ళారన్నావు?"

ఆమె చిన్నగా నవ్వింది.

"అమ్మగారు క్షేమంగానే ఉన్నారులెండి. మరేమీ గాబరాపడవద్దు" అని, "ఇవాళ ఉదయం అమ్మగారు కిందపెరటిలో మామూలుగానే స్నానం చేశారు. పైన గదిలో 'టాయిలెట్టు కేసు' తెరిసి స్నో రాసుకొని డిసెంబర్‌పూల కదంబం వేలుముడిలో తురుముకొన్నారు. రవ్వల నెక్‌లెస్ మెడలో వేసుకొని ధర్మవరం పట్టుచీర కట్టుకున్నారు. వెండి పూలసజ్జలో మన పెరట్లో పుణికిన ముద్దమందారాలూ, విష్ణకాంతాలూ, శంఖపుష్పాలూ పేర్చుకొని జనార్దనస్వామి కోవెలకి ధనుర్మాసం కదా వెడదామని మెట్లు దిగబోతున్నారట. మరి ఎప్పుడు ఎలా జొరబడ్డాడో, అమ్మగారు పైకి వెళ్ళక క్రితమే, హాలులో మెట్లచాటున మాటేసుకొని కూచున్నాడల్లే వుంది. ముందస్తిగానే మేడగదిలో ఎక్కడ నక్కివున్నాడో మరి – ఒక గజదొంగట – వెనకాలే గభాల్నవచ్చి ఒక చేతితో పీక అదిమిపట్టి రెండోచేత్తో ఒక కండువా అమ్మగారి కళ్ళకు గంతలుగట్టి – రెండు ముదులు వేశాడట... మెడలోవున్న నెక్‌లెస్ తెంపుకొని, అమ్మగారిని మెట్ల కిందికి తోసేసి మేడమీదినించీ ఎట్లా తప్పించుకుపొయ్యాడో, క్షణంలో తప్పించుకొని పారిపొయ్యాడటండీ. మెట్లకింద కెవ్వుమన్న

కేకవిని నేనూ, సింహాద్రీ ఆదరా బాదరా వచ్చేసరికి అమ్మగారికి స్పృహలేదంటే నమ్మండి. ఆపళంగా అమ్మగార్నిదబదబా స్ప్రింగు మంచంమీదికి చేర్చి డాక్టరుకి కబురంపితే, వచ్చాడు. వచ్చి పరీక్షచేస్తే ఒంటిని గాయాలేమీ లేవు. ఎందుకైనా మంచిదని ఓ ఇంజక్షనిచ్చాడు. ఆపైన తెప్పరిల్లి జరిగిందంతా సూక్ష్మంగా చెబితే నలుగురూ నాలుగు మూలలా వెతికారు దొంగ కోసం. కాని పత్తాలేదు. ప్రొద్దున్న మన ఇల్లంతా తిరణాలయి పోయిందంటే నమ్మండి బాబుగారూ. పోలీసులు వచ్చిపడ్డారు... నానా హంగామాచేశారు. "ఎట్లా వచ్చాడు? ఎట్లా పారిపోయాడు?" అని గుచ్చిగుచ్చి ప్రశ్నలువేసి, వాఙ్మూలాలూ, వివరాల పట్టీలు తీసుకొని ప్రాణాలుతీసి చక్కా బొయ్యారు. ఇంతవరకూ ఏమీ ఆచూకీ చిక్కలేదు" అని మధ్య మధ్య కళ్లు పెద్దవిచేస్తూ కథ ముగించింది.

ఎంత సాహసం! పట్టపగలు! రాజేంద్రుడు ఆశ్చర్యంలో మునిగిపోయాడు. ఫౌన్‌టెన్ పెన్ క్యాప్‌తో పెదిమలమీద తాళం వేసుకుంటూ, ఇంకా వింటూన్న వాడికిమల్లేనే ఆలోచనలో పడ్డాడు.

అంతలో రమ తిరిగి రానేవచ్చింది.

వస్తూనే మేడమెట్లెక్కిపోతోంది, "ఎప్పుడు వచ్చారు?" అని తనని అడగనైనాలేదు. సరాసరి మేడమెట్లు ఎక్కుతోంది హాలులోనించి. ఆమె వెడుతూంటే అట్లాగే చూస్తో కూచున్నాడు. అర్థంకాని ఖంగారేపడ్డాడు కొంత. ఆమె వెనకాలే, ఆమెననుసరించి, ఒక్కొక్క మెట్టే ఎక్కి పైకివెళ్లాడు. ఆమె మూగవతుగా నిలబడిపోయింది. దగ్గరగా వెళ్ళి ఆమె చుబుకం మునివేళ్ళతో పైకెత్తి "ఏమిటి? ఒంట్లో బావుండలేదా?" అని కళ్ళల్లోకి చూచాడు రాజేన్. కళ్ళనీళ్ళపర్యంతం అయిందామె. ఆ బేలతనానికి కొంత చలించి "ఛా - అంతా విన్నానులే - పోతే పోయింది. రెండువేలు చేస్తుందనా వెధవ నెక్‌లెస్ - దానికింత గాబరాపడిపోతావేమిటి?" అని నడుంచుట్టూ చేయి మెలివేశాడతడు. దానితో కొంత కుదుటపడినట్లు అనిపించింది.

రాత్రి వెన్నెట్లో మేడగదికి ఇవతల పిట్టగోడ కానుకుని నిలుచున్నారిద్దరూను. రిక్షాలూ జట్కాలూ రణగొణధ్వని చేస్తున్నాయి. కోవెలలో నించీ గంటలు వినిపిస్తున్నాయి. పార్కులోనించీ రేడియో పాటలు గింగురుమంటున్నాయి. ఏమయినా చెబుతుందనుకుని మౌనంగా ఎదురుచూస్తో నిలుచున్నాడు రాజేన్. ఆ నీరవ నిశ్శబ్ద భావం దుర్భరమే అయిందతనికి. మెట్లకి రవంత ఎడంగా పిట్టగోడని రాసుకుంటూ ఎదిగిన ఒక సీమబాదంచెట్టు తన చిటారు కొమ్మలతో మేడగది మీదకి పడగెత్తి నుంచున్నది. చటుక్కున స్ఫురించిందతనికి. "మేడమీదనించీ ఇట్లా ఈ బాదంచెట్టు దిగువకి చరచరా దిగి పారిపోయివుంటాడు బహుశా" అని కదిలించాడామెని. "అంతే జరిగి వుండాలి మరి" అన్నదామె అయోమయంగా. జడ పట్టుకుని చమత్కారంగా గుంజి "ఓసి లేడిపిల్లా, అట్లా వణికిపోతావేమిటి?" అని గబగబ దొరకబుచ్చుకుని గభీమని తలుపు వేశాడు రాజేన్.

రాత్రంతా రమ కలవరించింది.

ప్రొద్దున ఎనిమిదయింది. రామయ్యపంతులింకా రాలేదేమా అని చూస్తున్నాడు రాజేన్.

రామయ్యపంతులు మొదటినించీ అతనిదగ్గర గుమాస్తా. రాజేంద్రుని తండ్రి రాజారాం గారు బార్‌లో పేరుపొందిన వకీలు. ఆయన దగ్గర ఆదినించీ తర్ఫీదైన గుమాస్తా రామయ్య పంతులు. ఆయన అనంతరం, రాజేంద్రుడి దగ్గర ఉంటూవచ్చాడు. కోర్టు వ్యవహారాలన్నీ కొట్టినపిండి ఆయనికి. రాజేంద్రుడి ఇంట్లో ఒక ప్లీడరు గుమాస్తాగా మాత్రమే కాక, ఆ యింట్లో అన్నిటికీ అండదండగా ఉంటూ వచ్చాడాయన. ఇంట్లోకి వచ్చిన కొత్తలో బీరువా ఎక్కడ వుంచాలీ అన్నా, టేబులు మీద ఏ ఫైళ్లు ఎక్కడ అమర్చాలీఅన్నా, సీలింగు ఫాన్ ఎంత దిగువగా వుంటే నిరపాయంగానూ, సదుపాయంగానూ ఉంటుందీ అన్నది నిర్ణయించవలసి వచ్చినా, రోగాలకీ, రొచ్చులకీ ఏ డాక్టరును పిల్చుకురావాలన్నా, పెద్దపెద్ద కోర్టు వ్యవహారాలు పరిష్కరించవలసి వచ్చినా, కొసకి ఒక కేసు పట్టాలా కూడదా అన్నది తేల్చుకోవలసివున్నా ఆయన సలహా సంప్రదింపులు లేకుండా క్షణం గడవదా ఇంట్లో. ఆయనంటే ఇంటిల్లిపాదికి ఒక విలువా, ఒక గౌరవమూ ఉన్నాయి. అంచేత "ఏమోయ్" అని మామూలుగా పిలిపించుకునే అలవాటు లేదాయనకి. "పంతులుగారూ" అని రాజేంద్రుడూ, "బాబాయీ" అని రమాదేవీ మన్ననగా పిలుస్తుంటారాయనని. అట్లా అట్లా ఆ యింటికి ఒక పెద్దతలకాయిగా, ఒక హితైషిగా స్థిరపడిపోయాడు రామయ్యపంతులు. తదనుగుణంగానే, వారిద్దరిమద్యా మర్యాదగా, కాలక్షేపం చేస్తూ పెత్తందారీ వెలిగించాలనే ధోరణిలో కాక, మంచి సెబ్బరలు బాధ్యతతో ఆలోచించి, నచ్చచెప్పి మరీ చేయించగల స్తిమితమూ, లౌక్యమూ, దక్షతా కలవాడని పేరాయనకి.

పుష్టిగా బొద్దుగా ఉంటాడు. ఎప్పుడూ ఖద్దరు వేస్తాడు. గాంధీగారి ఉద్యమంలో కొంత చేయిగాల్చుకొన్నాడు. కాని సంసార భారానికి తట్టుకోలేక వెనక్కి దిగబడిపోయాడు. అక్రమాలకి ఒడిగట్టనివాడనీ, నిజాయితీకి నిలబడగలవాడనీ, ఇరుగునా పొరుగునా మాత్రమే కాదు, కోర్టు వాతావరణంలో కూడా పలుకుబడి కలవాడు. తల సగం పండింది. మాటగాని, నడకగాని అతి నెమ్మది. వ్యవహారంలో మటుకు అతిచురుకు. నుదుటిమీద గట్టిగా పేనిన త్రాళ్ళల్లే ముడతలూ, ఆ ముడతల మధ్యని లైను తప్పని తెల్లని చక్కని విభూతి పెండెకట్లూ ఆయన కర్మిష్ఠుడని చెప్పక చెబుతాయి. కచ్చితంగా మాట్లాడుతున్నాడో, కోపంగా ఉగ్గడిస్తున్నాడో, సలహా యిస్తున్నాడో, ఆజ్ఞలు పెడుతున్నాడో గిరగీసి చెప్పడం అసాధ్యమైన పని.

వస్తూనే, "ఎప్పుడు వచ్చారు తెనాలినించీ?" అని పలకరించి క్షణమాత్రం టేబిలుముందు నిలబడి "విన్నారుగా?" అని పరామర్శించాడు. కాయితాలు చూచుకొంటూనే తల ఊపాడు రాజేంద్రుడు. పంతులు ముసిముసిగా నవ్వుకొంటో సులోచనాలు ధోవతి కొంగున తుడుస్తూ తన దస్కు పెట్టిదగ్గర చతికిలపడుతూ, "మన నెక్‌లెస్ దొరికిందిస్మండీ! పోలీసు స్టేషన్లో వున్నది" అని చక్కా వూరుకున్నాడు. వ్రాసుకుంటున్నవాడల్లా పేనా ఆపుచేసి "మన నెక్‌లెస్సా? దొరికిందా? అప్పుడే? తమాషాగా వున్నదే!" అని నిశ్చేష్టుడైనాడు రాజేంద్రుడు. ఫౌన్‌టెన్‌పెన్ చప్పున హోల్డర్‌లో ఉంచి 'రమా రమా' అని అరుచుకొంటూ మేడమీదకి వెళ్లాడు. అప్పుడే స్నానమయిందో ఏమో, పొడిచీర చుట్టబెట్టుకొని, ఆదరా బాదరా బైటికి వచ్చింది రమాదేవి. రెట్టించిన ఉత్సాహంలో కేకేసి చెబుతున్నాడు రాజేంద్రుడు. వినగానే మొగమింత అవుతుందని అతని ఆశ. స్త్రీకి ఆభరణమంటే ఒంటో ఒక భాగంకింద లెఖ్క అని అతని నమ్మకం. కాని, విచిత్రమేమిటంటే,

ఆమె మొహం వికసించనేలేదు. సరిగదా అద్దంవంక చూస్తో అలాగే నిశ్చలంగా నిలబడిపోయింది. ఆమె తత్వమే అంత. పైగా "ఎక్కడ దొరికిందీ?" అని యథాలాపంగా అడుగుతున్నది. రాజేంద్రుడికి ఆశాభంగంతో పాటు విసుగూ పుట్టుకొచ్చినై. "ఎక్కడో ఒకచోట దొరికింది. పోలీస్‌స్టేషన్లో ఉన్నదట, పంతులుగారు కబురు తెచ్చారు. రా – రా" అని, ఒక్క గుక్కలో ఏకరువుపెట్టి, మేడమెట్లు గబగబ దిగుతున్నాడు. వెనకాతనించీ రమ "ఎక్కడ దొరికిందీ?" "ఎవరిదగ్గర దొరికిందీ?" అని గుచ్చిగుచ్చి ప్రశ్నలు వేస్తూనే దిగింది. పంతులప్పుడే స్తిమితంగా గుండుగొల్లు రాజుల కేసులో వకాల్నామా డ్రాఫ్టు చేస్తున్నాడు. ఇద్దరూ ఆయన్ని జాయింటుగా ముట్టడించారు. ఆయన కొంచెం సీరియస్‌గా మొహం పెట్టి దస్కుపెట్టెలో పాత ఫైళ్ళకోసం వెతుకుతూ "అదే ఆలోచిస్తున్నా – అతనిదగ్గర కెట్లా వచ్చిందా అని?" మెదలకండా ... ఊపిరి బిగబట్టి విన్నారిద్దరూ.

"మన నందకిశోర్ దగ్గర పట్టుపడిందట నెక్‌లెస్సు. ఇవాళ ఉదయమే షరాబు కోటిలింగం దగ్గర అమ్మకానికి పట్టుకొచ్చాడట." – రమాదేవి ముఖం కళ తప్పింది – రాజేంద్రుడు నేలచూపులు చూస్తో నిల్చుండిపోయాడు. అంతలో రమ తేరుకొని –

"ఏమంటున్నాడతను?" అని ప్రశ్నించింది.

"అది తనదేనని నిష్కర్షగా చెబుతున్నాడు."

కోటూ కారూ వేసుకొని రాజేంద్రుడు తిన్నగా పోలీసు స్టేషనుకి వెళ్ళాడు.

"అది ఎట్లా తనచేతికి వచ్చిందంటున్నాడు బాబాయ్?" కుర్చీ ఆయన దగ్గరగా లాక్కుని కూచున్నది రమాదేవి.

"ఎట్లాగేమిటి? తనదేనంటున్నాడు. ఆ నగ ఎక్కడ చేయించిందీ ఎప్పుడు చేయించిందీ ఆరా వచ్చింది. తను చెప్పలేనన్నాడు. అవసరం వచ్చి అమ్ముకుంటున్నానన్నాడు."

నందకిశోరుని రామయ్యపంతులెరుగును. అతను రమకన్న ఎనిమిదేళ్లు పెద్ద. రమ తల్లిదండ్రులు అతనిని చిన్నప్పటినించీ పెంచి పెద్దచేశారు. అతి చిన్న వయసులోనే సత్యాగ్రహోద్యమంలో యోధానుయోధుడుగా పేరెన్నికగన్నవాడు. బ్రిటిష్ గవర్నమెంటుకి అతనంటే హడలు. ప్రజలలో అతనికిగల పలుకుబడి అపారం. కొంత అతివాద ధోరణిలో కుర్రకారుతనాన్ని బలీయంగా ఆకర్షించుకొన్నవాడతను. ఇటీవల ఆగష్టు విప్లవంలో దౌర్జన్య చర్యలలో పాల్గొంటున్నాడనీ ఒక చిన్న ముఠాకు అధినాయకుడుగా ఈ ప్రాంతాలను కల్లోలపరుస్తున్నాడనీ కర్ణాకర్ణిగా విన్నాడు.

రాజేంద్రుడి సంబంధం చూచుకోవడానికి వచ్చినప్పుడు రమ తండ్రితోపాటు అతనూ వచ్చాడు. వివాహం నిశ్చయమయ్యే పర్యంతమూ అతనే పూనుకుని ఒకటికి రెండుసార్లు తిరిగి, అన్నివిధాలా అవలంభించ తగిన సంబంధమని రమ తండ్రికి గట్టిగా నచ్చచెప్పి ఖాయపరిచీ అన్నివిధాల సమర్థుడు, యోగ్యుడు అనిపించుకున్నవాడు. అతనికీ రమకీ పెళ్లి ప్రస్తావన జరిగినట్లు సూచనగా అనుకోవడం జరిగింది కాని వాళ్ళిద్దరికీ ఎందుకు ముడిపడలేదో మాత్రం తెలిసిరాలేదు. ఎవరూ అంత పట్టించుకోనూ లేదు.

రమ తండ్రికి మటుకు అతను ఎంతో చేదోడువాదోడుగా ఉండేవాడనీ అతను మొట్ట మొదటిసారి ఇల్లువిడిచి జైలుపాలయిననాడు, ఆయన విపరీతంగా బెంగపెట్టుకొని నెల్లాళ్ళు మంచం పట్టాడని విన్నాదు కూడా.

రాజేంద్రుడు పోలీసుస్టేషనునించీ తిరిగి వచ్చాడు. వచ్చి డ్రెస్సింగు రూమ్‌లో బట్టలు మార్చుకుంటున్నాడు. రమ తబిశీలుగా అడుగుతున్నది.

"నెక్‌లెస్ మనదేను" అన్నాడు ముభావంగా.

"అని చెప్పారా పోలీసులతో?"

"చెప్పక?"

క్షణం తీక్షణంగా చూచాడామె వంక.

"అతను మనకు బంధువు అని పోలీసులకి తెలుసునా?"

"తెలీదనే అనుకుంటాను".

"ఈమధ్య టెలిగ్రాఫ్ తీగలు తెంపనూ, రైలుపట్టాలు పీకివేయనూ, పోలీస్‌స్టేషన్లు తగలబెట్టనూ లాంటి ఉద్యమంలో అతను చురుకుగా పనిచేస్తున్నాడనీ, పోలీసులతనికోసం గాలిస్తున్నారనీ పుకారుగా వున్నది."

"అట్లాగా? నేనుమాత్రం చెప్పలేదు అతను ఫలానా అని."

"అతనేమంటాడు మరి?"

"నగలు పెట్టుకునేది ఆడంగులు కదండీ. మగవాళ్లు ఏమి గుర్తించగలరు? ఆ ఇల్లాలినే గుర్తించమనండి - ఆమె ఈ నగ తనదే అన్నట్లయితే మీ ఇష్టము వచ్చిన చర్య తీసుకోండి నామీద. అంటున్నాడతను - తమాషాగా వుంది కదూ."

ఒక చిన్న నవ్వు నవ్వాడు రాజేంద్రుడు. ఆ నవ్వులో రమకి భయంకరమైన అర్థమేదో స్ఫురించింది.

"నగ ఇక్కడికి వస్తుందిప్పుడు చూడు." అని హడావుడిగా కోర్టుకు వెళ్లిపోయాడు రాజేంద్రుడు.

'లంచ్‌టయిము' - బాల్ రూములో పిచ్చాపాటి అయింతరవాత రాజేంద్రుడు బైటికి వస్తున్నాడు. రామయ్యపంతులు అవుపించాడు. రాజేన్ ప్రశ్నార్థకంగా చూసాడు. పంతులు ఆగి అతి జాగ్రత్తగా మాట్లాడుతున్న ధోరణిలో.

"ఏమున్నది... అమ్మాయి... నెక్‌లెస్ తనది కాదు అంటున్నది." దిమ్మెరపోయాడు రాజేన్.

"మనకి ఆ నగచేసి ఇచ్చిన రతన్‌లాలూ, మన రవణమ్మా అది మన నెక్‌లెస్సేను

అంటున్నారు."

తల గోక్కున్నాడు రామయ్య తనకీ ఆ సమస్య కొరుకుబడనట్టు.

"రమని మీరు కదిపి చూసారా?" అని అడిగాడు రాజేన్. రామయ్య పంతులు అట్లా వదిలేసి ఊరుకోడని తెలుసు రాజేంద్రుడికి.

"ఆ... ఆ... అదీ అయింది... కాని ససేమీరా అది మనది కాదు అంటున్నది... అంటే అననీండి కాని, అందులో ఒక చిక్కున్నది."

"ఏమిటి?"

"అన్నివిధాలా 'ఆ నగ మనదీ' అని సాక్ష్యాలు చుట్టూ మూగివుంటే 'కాదూ' అని అమ్మాయి మాత్రం మొరాయించడంలో వున్న అంతరార్ధమేమిటా అన్న మీమాంసలో పడుతున్నారు పోలీసులు" అన్నాడు పంతులు.

"నాన్సెన్స్... అది మనదికాదు... అంచాత కాదూ అంటున్నాం... అంతే... నగను పోలిన నగ వుండదా? ఆ నగని రూఢిగా పోల్చగలిగేది రమే.... వాళ్ళ ఇష్టంవచ్చినట్టు చేసుకోమనండి".

దురుసుగా వెళ్ళిపోయాడు రాజేన్.

వరుసగా మూడు నాలుగు రోజులు ఒక ముఖ్యమైన హత్యకేసులో రాజేంద్రుడు కోర్టుకి పెందరాళే వెళ్ళడం, చాల ఆలస్యంగా ఇంటికిరావడం, అతి జరుగురు ప్రయాణాలు చెయ్యడం సాగించాడు. అతనూ, రమా స్తిమితంగా ప్రసంగించుకుందుకు ఆస్కారమే లేకపోయింది.

* * *

వ్రాతపని ముగించుకుని తలగుడ్డ చుట్టుకుని వెళ్ళిపోతున్న రామయ్యపంతులు అధార్తుగా ఆగిపోయాడు.

"మీతో మాట్లాడాలండీ" అన్నాడు రాజేన్. ఎంతో అంతరంగికంగా మోగినయ్యా మాటలు. వచ్చి టేబిలుపక్కని బెంచీమీద కూచున్నాడు పంతులు.

"తలుపువేసి వస్తారా?"

పంతులు కాశ్చర్యమైంది... ఇంటో ఎవరున్నారనీ... వంటమనిషి ఆవేళ రానేలేదు. రమాదేవి చటుక్కున వచ్చినా రావచ్చును. రామయ్యకి అర్థమయింది. తలుపు గడియవేసి తాపీగా వచ్చి కూచున్నాడు.

"విన్నారా 'బార్'లో పుకార్లు?"

రామయ్య మౌనంగా ఊరుకున్నాడు.

"నా రమ శీలాన్ని శంకించేవరకూ పోతున్నాయి పోలీసు దర్యాప్తులు."

"శివ శివా!"

మళ్ళీ నిశ్శబ్దం ఆవరించింది.

"కాని చూడు నాయనా, మన నగ పోయినతీరు వాళ్ళకి వర్ణించి చెప్పడం కొంత కష్టంగానే ఉన్నది. చెప్పద్దూ?" అని నసిగాడు పంతులు.

"అసందర్భ మేమున్నది?"

"పట్టపగలు, ఒకడు, గదిలోకి ఎట్లా ప్రవేశించాడో తెలియని సందర్భంలో, మనిషిని నోరునొక్కి, గంతలుకట్టి మెడలోఉన్న నగను తెగిపోకుండా లాఘవంగా తొలగించి, తానెవరో గుర్తయినా తెలియని విధంగా పారిపోయాడనికదా మనం చెబుతున్నది."

"కాని రమ అట్లాగే జరిగింది అంటున్నది."

"అది నిజమే... కాని వాళ్ళు వేస్తున్నవి యక్షప్రశ్నలు."

"ఏమిటా ప్రశ్నలు?"

"ఆవేళ ముడివేసుకున్నదా? జడవేసుకున్నదా?" మొదటి ప్రశ్న.

"జడే వేసుకున్నానని చెప్పింది కదా."

"అక్కడే వచ్చింది చిక్కు... మరి నెక్లెస్ ఎందుకు తెగలేదూ, అంటాడు సబిన్స్పెక్టర్."

"వాళ్ళ శ్రాద్ధం... కొక్కెంతీసి జార్చిపారేశాడేమో."

"రమ అట్లా అనలేదు. శిరస్సుమీదనించీ జడక్రిందుగా జార్చి నెక్లెస్ కాజేశాడంటూంది. మరి అది తెగుతుందనీ, మెడ ఒరుసుకుంటుందనీ, వాడి కంతభయం దేనికిఅని ఒక చొప్పదంటు ప్రశ్న."

"ఏడిసినట్టుంది... నేర్పుగా తియ్యగలవాళ్ళనే దొంగలు అంటాము మనం... ఈ వాజమ్మలు తియ్యలేకపోవచ్చును."

నోరు మూసుకున్నాడు పంతులు.

ఊరుకున్నవాడల్లా, ఉన్నట్టుండి, ఒక ప్రమాదాన్ని బైటపెట్టనూ పెట్టాడు.

"ఈ ప్రశ్నలకేమిగాని బాబూ పోలీసులు ఒక ప్రమాదకరమైన దారి తొక్కుతున్నారు."

"ఏమిటది?"

"మన రవణమ్మచాత ఆ నాటిరాత్రి నందకిశోర్ మన ఇంట్లో వున్నాడని అనిపించ బోతున్నారు."

"అట్లా అనిపించబోతున్నారా, అది అట్లా అంటున్నదా?"

"అది ఏమారివున్నప్పుడు చటుక్కున అనేసిన మాట నిజం. ఇక పట్టుకున్నారు వాళ్ళు."

"దాని నోరు మూయించండి ముందు."

లేచాడు రాజేన్.

"అది తేలికగా నోరు మూసేలా లేదు. 'నే నెందుకు అబద్ధం చెప్పాలీ, అంటున్నది."

'ఆ!"

"అవును."

రామయ్యపంతులూ లేచాడు.

"దాని నోరు మూయించడంతే" అన్నాడు రాజేన్ - ఈసారి నిశ్చల కంఠంతో. చిన్న దగ్గు దగ్గాడు పంతులు - "ఎట్లాగూ?" అన్నట్టు.

"ఎట్లాగయినా సరే" అని సాభిప్రాయంగా పంతులువంక చూచాడు రాజేన్ - కంఠస్వరం తగ్గించి.

పంతులు కర్థమయింది.

"సరే."

తలపాగా చుట్టుకొని చరచర వెళ్ళిపోయాడు పంతులు. వెడుతున్నవాడల్లా వెనక్కి తిరిగివచ్చి పస్తా యిస్తూ "పోనీ అమ్మాయితో ఒకసారి మాట్లాడరాదూ బాబూ?" ఎదురుచూస్తో నిలబడ్డాడు.

రాజేంద్రుడు నవ్వుతూ "ఏమని అడగనూ?" అని పైకి చక్కాబోయాడు.

అప్పుడు ఆ ఘడియలో అంత సుఖంగా రాజేంద్రుడు నవ్వగలడని పంతులు అనుకోలేదు. హఠాత్తుగా గుండెలో ఏదో కలుక్కుమని అన్నది.

సాయంత్రం రమాదేవి గీతాభవనంలో సంకీర్తన కాగానే తిరిగి వచ్చింది. గబగబ మేడమెట్లెక్కి గదిలో కలయచూచింది. రాజేన్ కనిపించలేదు. స్టాండ్‌మీద 'యూనివర్శిటీ' బూటూ, హ్యాంగర్ మీద ఆ వేళ వేసుకున్న సిల్కుషర్టూ ఉన్నాయి. 'కోర్టునించీ వచ్చేసిఉండాల్నే' అనుకున్నది. క్రిందికి దిగి రవణమ్మని అడిగింది.

"వచ్చారమ్మా... మేడగదిలోనే వుండాలిమరి."

"వెతికాను, అక్కడలేరు."

"మళ్ళీ ఒకసారి చూడండి."

చరచర పైకి వెళ్ళింది రమ. పిట్టగోడ చివర, కాడమల్లి చెట్టునీడని ముడుచుకుని కూచున్నాడు రాజేంద్రుడు. పిట్టగోడమీద టర్కీతువాలువేసి వున్నది. దానిమీద గడ్డం ఆనించి సిమెంటు అరుగుమీద బాసీపెట్టు వేసుకొని అరగన్నుపెట్టి దీర్ఘాలోచనలో వున్నాడు. రమ

ఉలిక్కిపడింది. ఇందాక తను రావడమూ, మేడగదిలోకి వెళ్ళి 'ఏమండీ' అని పిలిచి అతనికోసం వెతికి మేడ దిగిపోవడమూ, అన్నీ అతనికి తెలిసిఉండాల్నే – ఆమె గుండె ఝల్లుమన్నది. – వెనకాలే వచ్చి భుజంమీద చెయ్యివేసింది. ఉలిక్కిపడ్డాడు. అతన్ని పట్టుకుని నఖశిఖ పర్యంతమూ చూచింది. మాట్లాడడు. రెండు చేతులతోనూ కుదిపి "అట్లా చూస్తారేమిటండీ?" అని గాబరాగా అరిచింది. దానితో ఈ ప్రపంచంలోకి వచ్చిపడ్డాడు రాజేన్.

"అబ్బే ఏమీలేదు, ఏమీలేదు... అన్నట్టు రామయ్యపంతులేడీ?" అని తడుముకున్నాడు అసందర్భంగా. అది అనవసర ప్రశ్న అని ఆమెకు తెలుసు. రామయ్యగారిని ఏదో ఊరికి పనిమీద పంపించింది రాజేంద్రుడే.

* * *

మర్నాడు నందకిశోర్ విడుదలయిపోయాడు. అంతవరకూ తను ప్రసాదునని చెప్పు కున్నాడు పోలీసులతో.

* * *

ఆ సాయంత్రం ఏటిగట్టుకు షికారు వెళ్ళాడు రాజేంద్రుడు. రామయ్యగారినికూడా తీసుకువెళ్ళాడు.

నీరెండ ఇసకమీద మెరుస్తోంది. రాజేంద్రుడు రమ లేకుండా ఏనాడూ షికారు వెళ్లడు. రామయ్యగారితో అస్సలు వెళ్ళడు.

"రండి. చుట్ట వెలిగించుకోండి, ఫరవాలేదు."

రామయ్య కాస్సేపు పస్తాయించి లంక పుగాకు పాయలు తీశాడు. ఎందుకు తననిగూడా రమ్మన్నదీ ఆయనకి అవగాహనయ్యే వున్నది. అందుచేత, తనే ఉపక్రమించడం ఉచితంగా ఉంటుంది అనుకున్నాడు.

"బాబూ పోలీసుదర్యాప్తుల నిజాయితీమీద అంత విశ్వాసమున్నదా మీకు?"

"నేను పోలీసు దర్యాప్తు గురించికాదు ఆలోచిస్తున్నది... రమని గూర్చి."

కాస్సేపు ఊరుకున్నాడు రాజేన్ – ఇంకా లోతుగా అర్థంచేసుకుందుకు పంతులుకి కొంత వ్యవధి వదలాలని అతని ఊహ. రామయ్య పసికట్టాడు... సౌమ్యంగా అతని భుజం తడుతూ "తొందరపడకు నాయనా. అంతా చీకటి గుయ్యారంగా ఉన్నది... పరిస్థితులు కొంత వెలుగున పడితేనేగాని"... అని కొంత పస్తాయించి "చిన్నతల్లి రమలో కళంకాన్ని ఊహించుకోవడం పాపం సుమీ" అని హెచ్చరించాడు.

నవ్వాడు రాజేంద్రుడు.

నవ్వి "అదిసరే... నా బ్రతుకు ఇంత అప్రతిష్ఠ పాలయిపోతున్నదని తెలిసినీ్న..."

"అవును తెలుసుననే అనిపిస్తున్నది రమాదేవికి."

"అతని విడుదల అంత ముఖ్యమన్నమాట!" ఇద్దరూ మౌనంగానే తిరుగుమొహం పట్టారు.

ఇంటిదగ్గర రాజేంద్రుణ్ణి చూడగానే రమ గాబరాగా అడిగింది "ఎక్కడికి వెళ్ళారూ?" అని.

"పార్టీలు ఎవరైనా వచ్చారా?" అని అలవోకగా ప్రశ్నించి .. లోపలికి వెళ్ళిపోతున్న రాజేంద్రుడు తన ప్రశ్న తప్పిస్తున్నట్లు స్పష్టమయిందామెకు.

తలగడా గలేబులు మార్చేందుకు రమాదేవి మేడమీదికి వెళ్ళింది. పని లేకపోయినా కింద హాలులోనే రాకింగ్‌ఛెయిర్‌లో కూలబడ్డాడు రాజేంద్రుడు. టేబిలుమీద అమర్చిన కాంస్యపాత్రికమీద మొగలాయీ శిల్పం వెలవెలపోతోంది. అందులో క్రితంరోజు వుంచిన ఎర్రగన్నేరు పూలగుత్తి వాడిపోయింది. మార్చమని రాజేన్ హెచ్చరించలేదు! రోజ్‌వుడ్ సోఫాసెట్టు ఖాళీగా వున్నది. రాజేన్ క్రిందనే వుండిపోయినసంగతి రమాదేవికి తటుక్కున స్ఫురించింది. నాలుగైదు మెట్లుదిగి, క్రిందకి వంగి "ఇట్లా రండి" అన్నది. గంగిగోవులా వచ్చాడు. వచ్చి నిలబడ్డాడు. "కూచోండి" అన్నది, ఇంటికి వచ్చిన అతిధిని సత్కరిస్తున్నట్టు. కూచున్నాడు. నీడని పూలకుండీలోనించీ ప్రాకిన 'స్వీట్‌మేరీ' తీగని 'ప్రూన్' చేస్తూ, సగంలో ఆగి, దగ్గరకువచ్చి తేరిచూసి భుజంమీద చెయ్యివేసి

"అట్లా వున్నారే?" అని అడిగింది.

కళ్ళల్లోకిచూచాడు.

"ఎట్లా వున్నాను."

"భోంచేద్దామా?"

తల వూపాడు.

ఇద్దరికీ వడ్డన చెయ్యమని రవణమ్మని కేకేసి చెప్పింది.

కొబ్బరి ఈనెలలోనించీ చీలిన వెన్నెల పగిలిన అద్దం ముక్కలల్లే ఇద్దరిమీదా పడింది.

రాత్రి అతి పెందరాళే పైకి వెళ్ళిపోయాడు రాజేన్.

పని ముగించుకుని రమ పైకి వెళ్లింది. ఈదరగాలి వేస్తూంటే కిటికీలు మూయకుండానే పరున్నాడు రాజేన్.

"నిద్రపోతున్నారా?"

పలకరించింది రమ.

అతను కొంచెం కదిలాడు. కాని మాట్లాడడు. ఆమె అభిమానం గాయపడ్డది. దగ్గరికి వెళ్లడానికి ఎన్నడూలేని సంకోచమూ బెరుకూ పుట్టుకొచ్చినై. తనవేపు తిప్పివున్న అతని వీపువంక తదేకధ్యానంగా గడియ చూచింది. వేరే ఒక మంచంమీద మేను వాల్చింది.

ఇన్నాళ్లూ నీవూ నేనూ అన్న విభాగ మెరుగని వారి మధ్య, ఆ రాత్రి, అట్లా ఒక సన్నని ఉక్కు తెర వాలింది. రేడియోలో ఆఖరి ప్రసారం మోగుతున్నది.

* * *

రామయ్య పంతులున్నది సొంతిల్లేగాని పెద్ద లోగిలికాదు. రాజేంద్రుడి మేడకి వెనకాల వీధిలోనే ఒక చిన్న పెంకుటిల్లు. ప్రొద్దున స్నానాదికాలు ముగించుకుని ధోవతి కట్టుకుని కంటిమెడ 'ఆఫారం' వేసుకుని, రాత్రి ఇంటికి తెచ్చుకున్న ఫైళ్లు చంకన పెట్టుకొని బయలు దేరుతూంటే ఇంటిముందు చిన్న కారాగింది. ఎవరా అని సకౌతుకంగా తలెత్తి చూచాడు. రమాదేవి కారు దిగుతోంది. ఆమె తన ఇంటికి రావడమన్నది ఇంతవరకు జరగలేదు. ఆశ్చర్యమయిందతనికి, చినిగిన తివాచీ ఒకటి బీరువా వెనకనించీ తీసి వసారాలో పరుస్తూ, లేని కుర్చీకోసం తెగ వెతుకుతున్నాడు. రమ కూచున్నది. భార్యని పిలవబోయాడు; వారించింది.

"మీతోనే మాట్లాడాలని వచ్చాను బాబాయ్. కాఫీ గట్రా అయింది. పిన్నిగారికి శ్రమ ఇవ్వవద్దు. కూచోండి" అన్నది కిటికీ దగ్గర చిరిచాపమీద కూచుని "ఇంటిదగ్గరనించేనా అమ్మా?" అని వినేందుకు సావధానంగా ఉద్యుక్తుడైనాడు.

ఆమె చెప్పుకుపోతోంది.

"ఇంతవరకూ కొంత తెలివితక్కువగానే మౌనం వహించి ఊరుకున్నాననుకోండి. ఇక అంతా స్పష్టంగా మీకు విడమరచి చెబుదామని వచ్చాను బాబాయ్" అన్నది.

"చెప్పమ్మా చెప్పు."

"మీకు తెలుసునో తెలియదో నందకిశోర్ పూర్వచరిత్ర కొంత మీకు వివరించడం అవసరమనిపిస్తున్నది.'

"నాకు లీలగా తెలుసుగాని..."

మాటలు మింగేశాడు పంతులు.

"నేను కలగక పూర్వం ఏనాడో మానాన్న అతనిని తీసుకువచ్చి పెంచాడు. మద్రాసులో ట్రిప్లికేన్ బీచిలో జరిగిన ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో లాఠీఛార్జీకి గురై ప్రాణాలు విడిచిన ఒక దేశసేవిక ఏకైక సంతానమతను. ఆమె ఒక వితంతువు. దేశ విముక్తికిజీవితాన్ని అంకితం చేసుకున్న ఒక గొప్ప ఇల్లాలామె. కాని ఆమె కులగోత్రాలు మాత్రం ఫలానా అని తెలియవు మా నాన్నకు. మా నాన్న అతనిని స్కూలు ఫైనల్ వరకే చదివించాడు. కాని అతను సొతహాగా చదివిన గ్రంథాలూ, ఆర్జించిన విజ్ఞానసంపదా అపారమయినవి. అతను గంభీరుడు, మితభాషి. అతన్ని తలుచుకుంటే హిమాలయాల ఔన్నత్యం జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. అతని హృదయంలో సముద్రపు అగాధాలు దృగ్గోచరమవుతాయి.

"నా చదువు సంధ్యలు తప్పనిసరిగా అతని పాలబడినై. నా ఊహలు, నా కోర్కెలు, నా ఆశలు, నా ఆశయాలు అతను మలిచాడు, అతని వాక్కు వేదవాక్కు నాకు. అతనిముందు

మంత్రముగ్ధను నేను. అతను స్ఫురిస్తే ఇప్పటికీ ఈ సామాన్య ప్రజానీకమంతా చీమలబారల్లే అవుపిస్తుంది నాకు. అతని బలిష్టమైన కంఠం, విశాలమైన వక్షస్సు, అజేయమైన ధీరత్వానికి చిహ్నాలుగా భావించేదాన్ని ఆనాడు. అట్లాంటివారు, స్వదేశ దాస్యవిమోచనకని ఈనాడు దావానలంలా అలుముకున్న ఈ మంటల్లో ఉరకకుండా ఎట్లా ఉండగలరు!

“నా హృదయమర్మాన్ని స్పష్టంగా విప్పి చెబుదామని వచ్చాను బాబాయ్. అతన్ని ప్రేమించగల సాహసం అప్పట్లో నాకు లేదు. కాని అతనంటే గొప్ప ఆరాధన నాకు. వివాహం కాకక్రితం నాకు ప్రేమభావన అన్నది అంతగా లేదు. ఈ పుస్తకాలలోనూ, సినీమాలలోనూ నడిచే ప్రణయ దాహమన్నది నన్నంతగా సోకలేదప్పుడు. ఇక ప్రేమ, అనురాగమూ ఇట్లాంటి చిల్లరభావాలకి ఇమిడే వ్యక్తిత్వం కాదు నందుడిది. ప్రేమించడం, ప్రేమలు అందుకోవడం, అతి నేలబారు చవుకబారు కృత్యాలుగా పరిగణిస్తున్నట్టు మాట్లాడేవాడు.

“కాని తరవాత, తరవాత లీలగా తెలుసుకోగలిగాను. అతను నన్ను ప్రేమించాడు. నన్ను మలిచిన శిల్పి నన్ను చూచి చలనం పొందాడు.

“నాన్నకి నేను ఏకైక సంతానం. నందకిశోరు తన మేనల్లుడనీ, వేలు విడిచిన ఒక పింతల్లి కూతురుకి కలిగిన ఒక్కగానొక్క కొడుకనీ, చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రులు నష్టమైపోయిన కారణంగా తన పోష్యవర్గంలోకి తెచ్చుకున్నాననీ నేను పుట్టింతరువాత ఒక అభూతకల్పన ప్రచారంలోకి తెచ్చాడు మా నాన్న. ఇది అబద్ధమని నందుడికి తెలుసునుగాని, నిజమేదో అతనికీ తెలియదు. మా నాన్నకి అతనంటే ప్రాణం. అతను మా నాన్నకు కుడిభుజం. వ్యవసాయపు పనులలోనేనా, ఇతరమైన లావాదేవీలలోనేనా, ఆ లేతవయసులోనే కలిపించుకుని మా నాన్నకు రెండో శరీరంగా వ్యవహరించేవాడు. మా నాన్న చెప్పింతరవాత అతను ఇంటిపని కలిపించుకోవడమన్నది ఏనాడూ జరగలేదు. సొంతహోగానే తెగబడి శ్రమించేవాడు. రాత్రులు తెగచదివేవాడు, పగలు రెక్కలు ముక్కలు చేసుకునేవాడు. ఊరు మోతుబరులలో ఒక మోతుబరై మంతనాలు సాగించేవాడు. గ్రామీణ రాజకీయాలలో సారథ్యం నెరపేవాడు. తీర్పులు తీర్చేవాడు. తెల్లవారకక్రితమే లేచి కాడికి చిరతలు బిగించి, ఎడ్లకి సికమోద్దాలు బనాయించి చంద్రకోల పట్టుకొని...

‘పదరా పదరా ముందుకు పదరా
భరతభూమి కెదురులేదు
భారతీయుడా ఓ భరత వీరుడా’

అని ఉచ్ఛైస్స్వరంలో పాడుకుంటూ ఏడిగట్టున రెండెడ్లబండీ ఛెళ్ళున తోలుకుపోతుంటే, కందిచేల గలగలలోనించీ దూసుకునివచ్చి వినిపించేదా పాట.

“మొదట్లో మా నాన్నా, మా అమ్మా, ఇరుగుపొరుగునా మమ్మల్నిద్దరినీ కాబోయే దంపతులుగానే ఊహించుకున్నారు. కాని నందుడి పుట్టుపూర్వోత్తరాలు క్రమక్రమేణా చుట్టుపక్కల చాలామందికి తెలిసివచ్చినై. అయినా మా నాన్న చలించలేదు – తెగించదలుచుకున్నాడు కూడా – ఏమయితే అవుతుందనుకున్నాడు.

"కాని ఆయన సంకల్పం దెబ్బతిన్నది.

"రోజులు గడిచినకొద్దీ నందకిశోర్‌లో పొటమరిస్తున్న సంచలనమూ, మామూలు గృహస్థులికి, సామాన్య ప్రజానీకానికీ అంతుబట్టని అతని అవేశపరంపరలూ మా నాన్న దృష్టిని ఆకర్షించినై. అతనికి తెలియకుండానే అతని తల్లిదండ్రులు ఏనాడో అతనిలో అజ్ఞాతంగా వదిలి వెళ్ళిన విప్లవ సంప్రదాయపు నెరుసులు అప్పుడప్పుడు అతని కళ్ళల్లో కణకణ మండి ప్రజ్వలనం పొందేవి. మా అమ్మ మా నాన్నకన్న సూక్ష్మగ్రాహిణి. నందకిశోర్ ఎంత వేగంగా, ఎంత చురుకుగా నన్నూ, నా మనస్తత్వాన్నీ తన ఆశయాల మూసలో గబగబ కరిగించి మార్చేస్తున్నాడో ఆమె పసిగట్టింది. అతని భారీ వ్యక్తిత్వపు నీడలో నా భవిష్యత్తు ఎట్లాంటి కంటకావృతమైన గహనమార్గాలు పట్టబోతున్నదో సులభంగా ఊహించుకొన్నది. జైలుకు వెళ్ళే సత్యాగ్రహుల్ని పుష్ప మాలాంకృతుల్నిగా చెయ్యడంలోనూ, దేశభక్తుల్ని గొప్పగా ఊహించి వర్ణించడంలో నేను చూపుతున్న ఉద్రేకమూ, రాజకీయ ఉపన్యాసాలపట్ల నాకు దినదినమూ పెచ్చుపెరుగుతున్న ఔత్సుక్యమూ ఇవన్నీ నన్ను పట్టిఇచ్చినై. 'నందకిశోర్ ఒక నిర్దిష్టమైన సాంసారిక చక్రంలో ఇమిడే మనస్తత్వం కలవాడు కాదు' అని తుదినిర్ణయానికి వచ్చారు వాళ్ళిద్దరూ. ఆ నిశ్చయంతో నా వివాహ ప్రయత్నాలు మా ఇంటి ఆవరణ దాటినై. నందూ! రమకి సంబంధాలు చూడాలి నాయనా. ఇప్పటికే ఎంతో తాత్సారం చేశాము.' అన్నాడొకనాడు మా నాన్న, కొంత స్వగతంగానూ కొంత ప్రసంగ వైఖరినీ. చప్పున గ్రహించాడు నందు. నేను ఓరకంట కనిపెడుతున్నా. అతను చలించలేదు.

* * *

"అతనే గాలించి నాకు ఈ సంబంధం నిశ్చయించాడు. అది మొదలు గమనిస్తూ వచ్చాను - నందకిశోర్‌కి సత్యాగ్రహంపట్ల ఒడలెరుగని ఉత్సాహ ఉద్రేకాలు ఆవహించినై.

* * *

"మొన్నటి విషాధ సంఘటననాటి రాత్రి మా ఇంటికి ఆకస్మికంగా నందకిశోర్ వచ్చాడు. రాత్రి పది అయినట్టున్నది. ఊరంతా మాటు మణిగింది. జనార్ధనస్వామి కోవెల గోపురం గూళ్ళలోనించీ పావురాళ్ళ కువకువలు చల్లని పిల్లగాలిమీద పయనాలు సాగిస్తున్నై. మా గదిలో రేడియో కలకత్తానించీ రాసలీల నృత్యాన్ని వినిపిస్తున్నది. 'రాజేంద్రుడి గారిల్లిదేనా?' అని కింద ఎవరో అడుగుతున్నారు. నేను మేడమీద గదిలో ఉన్నదానినల్లా బైటికి వచ్చి పిట్టగోడ నానుకుని కిందికి చూచాను. నందకిషోర్! ముతక ఖద్దరుబట్టలు కట్టాడు. జుట్టు సంస్కారంలేక రాగిరంగు పడిపోయి వున్నది. అతన్ని చూచి సుమారు మూడు సంవత్సరాలయి వుంటుంది. అతను పైకి వచ్చాడు. నాకు జలజల కన్నీళ్ళు రాలినై. అతని వాలకం చూసి, మా నాన్న అతనికోసం ఎంతో బెంగపెట్టుకున్నాడు. కాని అతను అన్నీ త్యజించి విరాగి అయిపోయినాడు. కూచోమన్నాను. కూచున్నాడు.

"ఎక్కణ్ణించి వచ్చావు నందూ?"

అతను ఖంగారుగా అటూ ఇటూ చూచాడు.

"రమా – కుశలప్రశ్నల కేమిగాని, ఒక రహస్యం ముందు చెప్పాలి నీతో. నాకోసం పోలీసులు గాలిస్తున్నారు. నేను ఇక్కడికి వచ్చానని ఆచోకీ దొరికిందంటే నే నెట్లాగూ తుపాకీలకి గురిగాక తప్పదుగాని నీ ఉనికికి కూడా ప్రమాదం రావచ్చు. ఎట్లా?' అన్నాడు హడావుడిగా. ఎంత నిర్భయంగా వచ్చాడో! గబగబ కిటికీ తలుపులు మూశాను.

"భోజనం పైకి తీసుకురానా?"

'ఆకలిగానే వుంది మరి.'

గబగబ క్రిందనించీ కుంపటి తీసుకొచ్చాను. విసురుతో ప్రశ్నల పరంపర గుప్పించాను.

'ఎక్కడ వున్నావు నందూ? ఇన్నాళ్ళూ ఎక్కడెక్కడ తిరిగావు? ఎన్ని యుగాలయింది నిన్ను చూసి!' కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగినై నాకు.

అతను గదంతా పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు.

పెయింట్ వేసిన 'సీలింగు', 'వైట్ షీడర్' నగిషీ బీరువాలూ, స్ప్రింగ్ కుషన్లతో మెరిసే సోఫాలూ – అద్దాల గోడబీరువాలలో తళతళమంటున్న వెండిసామాన్లు – 'స్టాండ్'మీద విడిచిన గ్వాలియర్ సిల్కు చీరలూ... ఆఖరికి టేబిలుమీద తెరచిఉంచిన 'ముఖమల్ కేసి'లో నిగనిగలతో మిడిచిపడుతున్న ఈ రవ్వల నెక్‌లెస్ మీద అతని చూపు నిలిచిపోయింది.

'చాలా ఐశ్వర్య ముందల్లే ఉన్నదే నీకు' అని పరామర్శించాడు.

నాకు నవ్వు వచ్చింది.

'అరె... కళ్ళు మిరిమిట్లుగొల్పుతున్నాయా నందూ! నువ్వు చూచిన సంబంధమే గదయ్యా... ఎంత నీకు తెలీకుండానే నిశ్చయించి వచ్చావన్నమాట... భలే.' అని ఛలోక్తిగా అన్నాను. అతను వినిపించుకోవడంలేదు. లేచి, ఒక్కొక్క సామాగ్రి దగ్గరగా, పరిశీలనగా చూస్తో, ఘడీ ఘడీకీ ఆశ్చర్యంలో మునిగితేలుతున్నాడు.

'అవునుగాని నందూ నేను చాలా ధనవంతురాలినని తెలియనే తెలియదా నీకు.'

'తెలుసుగాని...'

నగలన్నీ పరీక్షగా చూస్తూ హడావుడిగా వున్నాడు.

'ఇంకా వున్నాయి... చూపిస్తాను రా' అని ఇనప్పెట్టె తెరచి మామిడిపిందెలూ, కంఠమానా ... చేర్పులన్నీ చూపించాను.

'హు, ఎంత ఐశ్వర్యం పోగుచేసుకొని కూచున్నావు రమా!' అన్నాడు తాపీగా కూచుంటూ.

నాకు నవ్వు వచ్చింది.

'అయితే ఇవన్నీ అమ్మేసి పేదవాళ్ళకి సంతర్పణ చేద్దామంటావా? చెప్పు.'

'ఒక్క పూటకు చాలదు ఈ ఆస్తి అంతా.'

'మరిం కెట్లా? నిట్టూర్పు ... కాస్సేపు ఆపజేయవయ్యా మహాత్మా.'

అతనికీ నవ్వాగలేదు. ఆ నవ్వులో ఎంత బాధనయినా దిగమ్రింగగల క్షమాశక్తీ, స్వార్థచ్ఛాయలులేని నైర్మల్యం తళుక్కున మెరిశాయి.

'నువ్వన్నదీ నిజమే రమా... బాధపడినంత మాత్రాన బాధ తీసివేయలేము... దారిద్ర్యం ముళ్ళకంప లాంటిది. రెమ్మలు విరిచి లాభంలేదు. పిల్లవేళ్లు పెకలించి లాభంలేదు. తల్లివేరుమీద దెబ్బ తగలాలి. ఈ బానిసత్వమే ఈ దేశదారిద్ర్యానికి మూలకందం.'

'ఇదిగో పూనుకున్నావుగా యోధుడివి! తెల్లవాళ్ళు పరుగుచ్చుకుంటా రిహను.'

'కాని తరమాలి... వెనక్కి తిరిగిచూడకుండా తరమాలి... గుక్కతిప్పుకోకుండా తరమాలి... తరిమితేనేగాని...

ఆర్థోక్తిలో ఎందుకో ఆగిపోయాడు.

అసలు విషయానికి వచ్చేస్తున్నాడు అనుకున్నాను.

'ఆ సందర్భంలోనే వచ్చాను రమా.' అన్నాడు కొంత లౌక్యంగా, టేబిలుమీదవున్న పెన్సిలుతో అరచేతిలో ఏమేమో వ్రాసుకుంటున్నాడు.

'చెప్పరాదూ' అన్నాను టీ అందిస్తూ. చప్పరిస్తూ అటూ ఇటూ చూచాడు.

'అరె – అన్నీ నాకేనా?' అని కొన్ని బజ్జీలు నావేపు నెడుతూ, 'ఈ నెక్లెస్ ఎంతన్నావూ?' అన్నాడు యధాలాపంగా. నేను బజ్జీ ఒకటి తుంపుతూ,

'ఇంతని నేను చెప్పందే?'

'పోనీ ఇప్పుడు చెప్పరాదూ.'

'నాలుగు వేలు.'

'నాలుగు వేలే?'

చేతిలో సాసరుండిపోయింది. ... దాని బరువు చేత్తో అంచనా వేసుకుంటున్నాడల్లే ఉంది. వేళ్లు ఆ నెక్లెస్‌తో ఆడుకుంటున్నాయి.

'ఇది నాకు కావాలి' అన్నాడు హఠాత్తుగా.

నేను ఓరకంట చూస్తూ 'తీసుకో' అన్నాను అంత హఠాత్తుగానూ... నాకు ఆలోచించ బుద్ధికాలేదు.

'వేళాకోళమనుకుంటున్నావా?'

'దేనికయ్యా అలా కంగిస్తావూ?' అన్నాను నిర్లక్ష్యంగా.

'ఎందుకు నీకూ?' అని అడగవెందుచేతా?

'చెబుతావుగా - చెప్పకూడనిది కాకపోతే -'

'ఒక ముఖ్యమైన పనిమీద నీ దగ్గరకు వచ్చాను రమా' ఇక తాపీగా వివరిస్తున్నాడు.

'నా పరిస్థితి విను - ఒక ఇరవైమంది అనుచరులతో రహస్యంగా ఒక కుగ్రామంలో ఉంటున్నా నిప్పుడు. పోలీసులు మమ్మల్ని వెంటాడుతున్నారు. ఎందుకూ అని అడగకు. అదొక పెద్ద గాథ. ఇప్పట్లో ఆ గుప్తస్థలంనించీ కదలగూడదు. కాని వీళ్ళందరినీ పోషించే దెట్లా? పల్లె ప్రజలు సహాయపడతారు. కాని సహాయ సంపత్తిమీద ఎక్కువగా ఆధారపడితే కొన్ని చిక్కులున్నాయి. ఆ నోటా ఆ నోటా పాకి మా ఉనికి బట్టబయలు కావచ్చు. వాళ్ళు చిక్కున పడతారు. చాలినంత పైకముంటే ఎవరి ప్రసక్తీ లేకుండా సులభంగా ఈ అజ్ఞాతవాసం నడుపుకుందుకు సాధ్యమవుతుంది. ఇప్పుడు దొరికిపోయామా తుపాకీల కెరగాక తప్పదు. నా మాట ఎట్లా వున్నా నా మూలాన నా అనుచరులకూ తప్పదు.'

నాకు నోట మాట రాలేదు. ఎంత సులభంగా చెప్పుకుపోతున్నాడో!

'ఏమిటాలోచిస్తున్నావు?... సరే అఖ్ఖర్లేదులే' లేవబోతున్నాడు.

చప్పున అటకాయిస్తూ 'అరే... తీసుకోమంటుంటే ఏమిటా మొరాయింపు?' అన్నాను ధైర్యంగా.

'చాలా తెగించేస్తున్నావే? రాజేన్ మహారాజులుంగారికి ఏమని సంజాయిషీ ఇద్దామనుకుంటున్నావు?' కొంటెగా అడిగాడు.

'జరిగిన సంగతే చెప్తాను. అసత్యమెందుకు చెప్పాలీ?'

నవ్వాడు. 'నువ్వు ఇట్లా అంటావని నాకు తెలుసు రమా - కాని విని ఊరుకుంటాడా?'

'తిడతారు... నానా మాటలూ అంటారు... కాదంటే కొడతారు... మరి దేవుడు మేలు చేస్తే -'

'అంతటితో ఆగుతుందా అని?' అర్థవంతంగా చూశాడు.

'తీవ్రమైన అనుమానానికి గురి అవుతాను అదేగా నీ ఊహ?'

'కరెక్ట్ - అదే ఆలోచిస్తున్నాను రమా - ఒకవేళ కొడతాడే అనుకో నిన్ను... ఆ మాత్రం భరించలేవా రమా?'

'ఓ భరించగలను.'

'ఒకవేళ కొంచెం గట్టిగానే కొడతాడనుకో... కాస్త నెత్తురు వచ్చినా ఫరవాలేదు... ఏమంటావు?... ఆ బాధలో ఒక గొప్ప పరమార్థముంది రమా... ఆ బాధాతీవ్రతలోనే తెరుచుకుంటాయిస్మీ ఈ ప్రజల విముక్తికి బంగారు తలుపులు... ఆ మహత్కార్యంలో భాగస్వామినివి కాబోతున్నావు నువు రమా.'

'నాకు నచ్చచెప్పనఖ్ఖర్లేదు నువ్వు' అన్నాను సీరియస్‌గా.

'అవును లెఖ్క చెయ్యవు. నాకు తెలుసు. నీకు అపారమైన దేశభక్తివున్నది... కాని అతని అనుమానానికి నిన్ను గురిచెయ్యలేను – నా మూలాన నీ భవిష్యత్తు నాశనమైనా కావచ్చు... నా కఖ్ఖర్లేదు.'

మళ్ళీ లేచిపోయేందుకు సిద్ధమయ్యాడు.

'ఆగు' అన్నాను.

'నందూ ఇటు చూడు... నీ ప్రాణంకన్న నాలుగువేలు చేసే ఒక ముష్టి నగకి ఎక్కువ విలువ ఇస్తాననుకుంటున్నావా?'

'అక్కడే పొరబడుతున్నావు రమా...' సీరియస్‌గా మొహం పెట్టాడతను.

'నేనొక అల్పుణ్ణి... గడ్డిపరక చెయ్యదు నా విలువ... నా కోసం పూచికపుల్ల త్యాగం చెయ్యవద్దు రమా' గంభీరమై పోతున్నాడతను.

'ఆ విలువలూ అంచనాలూ నాకు వదులు నందూ.'

'నేను ఈ మహాయజ్ఞంలో గరికపోచను మాత్రమే.'

'ఆ గరికపోచ ఎండపోదని పదేవేళ కాస్త నీళ్ళు చిలకనీ నన్ను... అంతే... ఆలోచించు... నీవు భయపడుతున్న ఏ ప్రమాదానికి నేను గురికాకుండానే ఈ నగని వదులుకోగలను. ఒక పచ్చి అబద్ధం పలికి తప్పించుకుంటాను సరేనా.'

అతని కర్థమయింది.

'ఈ లోకంలో సూటిగా వెడితే తల బొప్పికడుతుంది కదూ... రమా... ఇహ నేనిక్కడ వుండడం ప్రమాదం.'

"వెళ్లిపోయాడు." నెక్‌లెస్ అతని జేబులోనే వుంది.

* * *

"తరువాత నడిపించిన గాథ నేను కలిపించిన కట్టుకథ. 'స్టౌ' దేనికి వెలిగించానా అని రవణమ్మ పైకి వస్తో చూసింది."

"అదీ కథ" అన్నాడు రామయ్యపంతులు.

"ఆ నాటి రాత్రి నందకిశోర్‌ని మన యింట్లో చూచినట్టు చెప్పవద్దని అయిదు వందలిచ్చాము దానికి" అని బైటపెట్టగానే రమ విస్తుపోయింది.

"జరిగిన సంఘటనలు యధాతథంగా చిత్రించాను మీకు... కాని ఒకటి స్పష్టంగా చెప్పాలి మీకు. నేను ఏనాడు నా యిల్లువిడిచి ఈ గడ్డమీద అడుగుపెట్టానో, ఆ నాడే నా భర్త పాదాలమీద జీవితాన్ని ఒక పూజాపుష్పంగా సమర్పించుకున్నాను. ఆనాడే నా చిన్ననాటి తలపులు, మమత్వాలు, ఆకాంక్షలు అన్నీ ఉపనదులుగా మారి ఏకమైన మా యీ జీవిత ప్రవాహంలో కలిసిపోయినై. ఆనాడే ఒక బానిసదేశం విముక్తికి, ఒక అంధలోక సముద్ధరణకి, ఒక మహదాశయం వంకకి, ఒక మహా నావికుడి ఆధిపత్యాన పయనమైంది అనుకొన్న నా జీవితనౌక ప్రశాంతమైన ఈ రేవులో లంగరు వేసుకున్నది. ఆ ముహూర్తంలోనే నందకిశోర్ తన రంగు రంగుల ఇంద్రజాలంతో సహా నా జీవితంలో ఎట్లా అడుగు పెట్టాడో అట్లానే అదృశ్యమై పోయాడు అనుకున్నాను. కాని అట్లా అంతర్హితుడు కాలేదు. అతనిమూర్తి నా అంతరాత్మ అట్టడుగు పొరలలో నాకే తెలియని అగాధాలలో, ఒక చిన్న దేవాలయం కట్టుకొని నక్కివున్న సంగతి మొన్న అతను హఠాత్తుగా అవుపించినప్పుడు గాని గ్రాహ్యం కాలేదు నాకు. మొన్నటివరకూ నేను నా భర్త జీవితంలో సర్వాత్మగా ఐక్యం పొందివున్న ఒక గృహిణిని. మొన్నటిదాకా నా రాజేన్‌కి రుచించని చర్య ఒకటి నాకు సాధ్యమవుతుందనీ, నా రాజేన్ మనస్సు ఇట్లా నొప్పించే పరిస్థితిని కల్పించగల సాహసం నాకు వస్తుందనీ కలనైనా అనుకోలేదు. నా కోరిక అనీ, నా ఆశయమనీ, నా యిష్టమనీ ఒక ప్రత్యేకమైన అంశం అంటూ ఒకటి ఈ రమలో మిగిలివున్నదని మొన్నటిదాకా అనుకోలేదు నేను. ఆయనకేమి కావాలి? ఆయనకేమి రుచిస్తుంది. ఆయనకేది హితంగా వుంటుంది అన్న మీమాంసతప్ప నాకేమి కావాలి, నా కర్తవ్యమేమిటి అన్న దృక్పథంనించి శాశ్వతంగా ఏనాడో విడిపడ్డానని అనుకున్నాను."

"కాని నందకిశోర్ మళ్లీ అవుపించగానే తొల్లిటి రమ నాలో మేల్కొన్నది. అతను కనిపించగానే నా చిన్ననాటి సంస్కారబలం బయటికి చరచరానడిచివచ్చి అతనికి స్వాగతమిచ్చి చేతులు కట్టుకొని అతని ఆజ్ఞలకు సిద్ధంగా నిల్చుండిపోయింది. అతను మళ్ళీ నా జీవితంలో ప్రవేశించాడా అనిపించింది. అతను పల్కిన వీరగాథలు విని ఉత్తేజం పొందిననాటి గడియలు, బలీయమైన అతని ఉపదేశవాక్కులకింద పదునెక్కిన రక్తధారలేవో, ఆ క్షణం చటుక్కున ఆవేశించి నన్ను ముంచి వేరుచేశాయి. ఏమి చెయ్యను? ఆ క్షణంలో నా బాగోగులు నేను క్షుణ్ణంగా ఆలోచించుకోగల శక్తి కోలుపోయాను. నేను చేసిన సాహసంలో నా భర్త హృదయాంతరాళంలో ఉప్పెనలాంటి ఒకానొక సంశయభావాన్ని ఉవ్వెత్తున రేకెత్తిస్తున్నానని నాకు తెలుసును. ఆ విషబిందువుకి విరుగుడు నా చేతిలో లేదనీ నాకు తెలుసు. ప్రాణప్రదుడైన నా భర్త ప్రతిష్ఠకి ఒక పెద్ద అఘాతం తగులుతున్నదనీ నాకు తెలుసు. కాని ఇవన్నీ అతి పేలవమైన, అముఖ్యమైన, క్షుద్రమైన స్వార్థచ్ఛాయల కింద పరిగణనకి వచ్చినయ్యప్పుడు. ఈ స్వాతంత్ర్య మహోద్యమంలో, ఈ అగ్నిగుండంలో ఎట్లానూ దూకలేకపోయాను నేను. కాని అందులో సంపూర్ణంగా ఆహుతి అవుతున్న ఒకానొక దివ్య సుగంధపుష్పంమీద రెండు పన్నీటి చినుకులు చిలకడంకన్న సార్థక్యమేమున్నదీ అనిపించింది."

"తెగించి చట్టున స్వతంత్రించాను. ఈ క్షణంలో నేను మామూలు రమనే" అని ఆగింది.

రామయ్యకి కన్నీళ్ళాగలేదు. గొంతుక సవరించుకొని "అమ్మా ఆవేశపడకు... నువ్వేమీ తప్పుచెయ్యలేదు. అంతేకాదు – నేనూ, రాజేన్, రాజేన్ తరం వాళ్ళంతా హర్షించదగిన మహత్కార్యం చేశావు నువ్వు – అయ్యయ్యో పిచ్చితల్లీ... రాజుబాబు ఎంత ఉదారుడు! ఎందుకు చెప్పలేదమ్మా ఇదంతా రాజేన్‌కి."

"మీకు చెప్పినంత స్తిమితంగా ఆయనకి చెప్పలేను బాబాయ్... దానికీ ఒక కారణమున్నది. ఆయన దృక్పథం విశాలమయిందేను... చిలిపి చిలిపిగా అసూయాగ్రస్తమైపోయే మనస్తత్వం కాదాయనది. మొదట్లో నందకిశోర్‌ని గూర్చి నేను గొప్పగా ఊహిస్తున్న వయినం చిన్న చిన్న ప్రసంగాలలో పసిగట్టారాయన. అతని గొప్పతనాన్ని ఆయన అసందిగ్ధంగా అంగీకరించిన ఘట్టాలు కూడా వున్నాయి. కాని ఒక రహస్యముంది బాబాయ్... ఆయనకి నేనంటే పంచప్రాణాలు. నా మమతలు, నా అపేక్షలు ఛాయా మాత్రంగానైనా ఒకరితో పంచుకోలేదు నా రాజేన్. నామీద ఆయనకున్న అనురాగమంత సున్నితమయినది, అంత గాఢమయినది అని క్రమక్రమేణా నాకే తెలిసివచ్చింది. అనురాగపూర్ణమయిన నా రాజేన్ హృదయంలో నాకే తెలియని చిన్న చిన్న గాయాలు చేస్తున్నానని గ్రహింపుకి రాగానే నందకిశోర్ ప్రసక్తి పూర్తిగా తుంచివేశాను. కాని హఠాత్తుగా నేను తీసుకున్న ఈ జాగర్తలో ఆయన అనుమానం అదృశ్యమయిందో, ఇంకా బలం పుంజుకున్నదో నేను చెప్పలేను."

"ఇక ప్రస్తుతానికి వస్తాను. చివరికి నేను చిక్కుకున్న విషజాలంలోనించి బైటపడలేని పరిస్థితికి వచ్చాను బాబాయ్. నరకయాతన పడుతున్నాను. మేమిద్దరమూ ఇప్పుడు మాట్లాడుకోవడం లేదు అదీ పరిస్థితి."

'ఆ!"

"అవును బాబాయ్. ఆయన ముభావమూ, నిస్తేజమైన చూపూ నాకు భయోత్పాతంగా వున్నాయి. ఏవేమో ఊహించు కుంటున్నారాయన. ఏనాడు ఆయన జీవితంలో భాగస్వామిగా ఇక్కడ అడుగుపెట్టానో ఆ నాడే నా చిన్ననాటి అభిమానాలు, స్నేహముద్రలు అన్నిటినీ ఆయన కభిముఖంగా మలుచుకుని మనసా, వాచా ఆయనతో ఐక్యంపొంది వున్నానని ఎట్లా నమ్మించగలనాయనని? ఒడలెరుగని ఏదో ఒక మోహవిభ్రాంతిలో ఆ నగని ధారాదత్తం చేసాను అనుకొంటున్నారాయన. ఈ నాలుగు రోజులలోనూ నాలుగు యుగాలు దూరంగా జరిగిపోయాను నేనాయనకి. ఆయన చల్లని చూపు, కమ్మని పలుకు కరువైనాయి నాకు. ఏదో అయోమయంలో పడిపోతున్నాను. నాకు మీరే రక్ష బాబాయ్."

"అట్లా అనకు తల్లీ... నువ్వు అనవసరంగా ఆందోళన పడుతున్నావు. నీకు వచ్చిన భయమేమీలేదు. రా అమ్మా రా... నేను రాజుబాబుతో చెబుతాను – సవిస్తరంగా చెప్పగలను కూడా... నా మాట మన్నించి తీరతాడు రాజేన్. నాకు తెలుసును. ఏమీ పరవాలేదు... ఈ మాత్రం దానికి ఎంత అలజడికి గురిఅయ్యావు తల్లీ... నాలుగు రోజులలో ఎంత చిక్కిపోయా

వమ్మా... ఇప్పటికైనా నా చెవిని వేశావు... మంచిపని చేశావమ్మా... ఇందులో కొంత నా అపరాధం కూడా వున్నదిస్మీ... ఇపుడు నువ్వు బైటపెట్టిన ఆరాలంతగా నాకు తెలియవు. రాజాబాబు అపోహలో పడివున్నప్పుడు నేను చెప్పవలసినంతగా చెప్పి సర్దుబాటు చెయ్యలేకపోయాను. రా అమ్మా రా... నువ్వు తటస్థంగా వుండంతే... నేను అంతా చక్కదిద్దేస్తాను. సరేనా తల్లీ!"

చెంపలమీద కన్నీళ్ళు తుడుచుకున్నది రమ. చీకట్లో చంద్రోదయమయినట్లు ఆమె పెదిమలమీద చిరునవ్వు మెరిసింది.

కారు విస్సురుగా నడిపాడు డ్రైవరు. విడిన మధ్యాహ్నపు టెండలో తూనీగలు తళుక్కు మంటున్నాయి.

రాజేన్ మేడగదిలో పడుకున్నాడల్లే వుంది. తలుపు వేసివున్నది. నిద్ర లేపడమా వద్దా అన్న మీమాంస పట్టుకున్నది ఇద్దరికీ... "ఏమండీ!" అని సన్నగా పిలిచించి రమ. ఒకవేళ ఏ మాగన్ను నిద్రలోనో వుంటే మెళకువ రానే వస్తుందన్న దిలాసాలో.

యధాలాపంగా గది తలుపులమీద రామయ్యగారి చెయ్యిపడింది. గబుక్కున తెరుచుకు న్నాయి తలుపులు. లోపల గడియవేసి లేదు, లోపల అడుగు పెట్టగానే అంతా నెత్తురు మడుగైపోయి వున్నది. కళ్లు బయర్లు కమ్మాయిద్దరికీ. ఒక్క పొలికేక పెట్టాడు పంతులు. ఇద్దరూ గబగబ స్ప్రింగు మంచం దగ్గరకి పరిగెత్తారు. రాజేంద్రుడు నిశ్చలంగా నిద్రపోతున్నాడు. కుత్తుక నడిమిభాగంలో ఒక చిన్న రేజర్‌బ్లేడు అంగుళం మేర దిగిపోయివున్నది.

మృత్యుదేవత అంత ప్రశాంతంగా, అంత ప్రచ్ఛన్నంగా ఆ గదిలోకి జొరబడుతున్నదని ఎవ్వరూ అనుకోలేదు.

కెవ్వున కేకపెట్టి భర్త కళేబరంమీద అలాగే కుప్పగూలిపోయింది రమ.